

MIHAELA ŠUMIĆ
ČOVJEK VUK

MIHAELA ŠUMIĆ
ČOVJEK VUK

IZDAVAČ:

Imprimatur d.o.o.

Miše Stupara 4

Banja Luka

info@imprimatur.ba

ZA IZDAVAČA: Boris Maksimović

UREDNIKA: Marija Pejić

LEKTURA: Marija Pejić, Sonja Lero Maksimović

DIZAJN KORICA: Dragana Vasić

GRAFIČKA PRIPREMA: Sonja Lero Maksimović

ŠTAMPA: Skandi s.p.

ZA ŠTAMPARIJU: Mladen Spasojević

TIRAŽ: 500

GODINA: 2024.

ISBN: 978-99976-53-53-6

Sva prava zadržana. Nijedan dio ove knjige ne može se reprodukovati niti koristiti u bilo kojem obliku bez prethodne saglasnosti izdavača.

Mihaela
Šumić

ČOVJEK
VUK

„Gdje ima ovaca, vukovi nikad nisu daleko.”

Plaut

Sve nesreće u ovoj knjizi nekome su se već desile, nekome se dešavaju, a nekome će se tek desiti.

Za sve što znamo o svijetu zaslužni su tragovi. Tragovi stopala, dlanova, prstiju, zuba, tragovi na stazama, u stijenama, u drvetu, na kostima, tijelima, na papiru, u riječima koje razgrćemo stoljećima, šutamo poput kamenčića na putu kako bismo otkrili srž praznine i začetak straha. „Za sve što znamo o svijetu zaslužni su tragovi”, ponovit će María Rosa Ibarra Sánchez desetljećima kasnije na otvaranju izložbe školjki u glavnom gradu zemlje koju je napustila prije nego što su i ona i ta zemlja bile sigurne u vlastito postojanje, zatim će pogledom tražiti iščezlo lice svoga oca u gužvi, tražit će ga u prelamajućoj svjetlosti na užarenom asfaltu, tražit će ga i u izgužvanim komadićima papira na podu kuće u selu, one iste kuće u kojoj je odrasla i u koju je godinama odbijala kročiti. Pronaći će samo tragove boli i krivnje koje su poput nemilosrdne vojske marširale tim pustim i nijemim prostorom.

Mnogo prije njezinog rođenja, u šumi u blizini sela pronađena su dva traga nalik velikim šapama, toliko velikim da su seljani danima obilazili to mjesto, mjerili širinu, dužinu, poredili ih sa vlastitim stopalima, dlanovima, sa šapama psa, vuka, medvjeda, no u usporedbi sa tim strašnim tragovima sve je izgledalo toliko sićušno da nikome nije bilo jasno kako je jedno tako veliko biće neprimjetno tumaralo šumom i o kakvom se to biću uopće radi.

„To nije ni čovjek, nije ni vuk”, ponavljali su pomno obilazeći tragove u kiseloj zemlji, svaki put prislanjajući svoje dlanove uz tragove koji će uskoro postati prvi dokaz zlobe tog nepoznatog i nevidljivog bića, onog kojeg su nakon nekoliko dana počeli oslovljavati sa „Čovjek vuk”, iako su se njegov i ljudski i životinjski oblik pažljivo skrivali negdje iza drveća, šiblja i niske trave.

Nisu joj znali ni ime kad su je pronašli mrtvu u šumi, tek nekoliko metara niže od tragova zarobljenih među šumskim stazama. Znali su da ju je nekoliko mjeseci ranije otac doveo Guillermu i Aniti Vaquero pred vrata, imala je možda četrnaest ili petnaest godina kad je počela raditi za njih. Rijetko su je viđali van kuće, ali tko god bi ušao u tu kuću primijetio bi koliko je sve čisto i uredno, a Anitina djeca, njih šestoro, bila su okupana i očešljana, što je do tada bilo sasvim nezamislivo. Čitavo selo znalo je za vrijedne ruke Anitine nove pomoćnice, žene su je molile da im je posudi bar na jedan dan, iako je nisu imale čime platiti, jer Guillermo i Anita Vaquero imali su novca, dva vinograda nedaleko od sela i restoran u gradu. Pričalo se da je don Guillermo radio u kraljevskoj tajnoj službi i da je, nakon rasturanja nekoliko organizacija koje su planirale puč, od tadašnjeg kralja Pilanga dobio nekoliko hektara zemlje i restoran u koji su dolazili samo imućni ljudi iz tog dijela kraljevstva. I zato Guillermo i Anita Vaquero i njihovih šestoro djece ništa nisu morali znati o životu na selu, za njih je to sve morao znati netko drugi, netko kome nisu znali ni ime. Bilo je

mного tih bezimernih djevojčica i dječaka koji su dolazili i odlazili, čistili, spremali, kopali, gradili, održavali vinograde, kosili oštru travu, izvodili životinje na ispašu, nekoliko koza i dvije krave koje je don Guillermo dobio kao poklon dobrodošlice od seljana koji su, čim su čuli da Vaquerovi plaćaju dnevnicu od dvanaest centi, brže-bolje svoju djecu odvlačili do dvorišta te ogromne kuće, njihove meke i mršave dlanove okretali prema suncu, nebu i znatiželjnim ali ozbiljnim očima Guillerma Vaquera, stiskali njihova ramena i otvarali im usta da pokažu kako su zdravi, čvrsti, vrijedni i kako će sigurno biti dobri radnici u polju ili vinogradu ili bilo gdje, koji god posao im dodijele, bit će korisni i njihove ruke sigurno će vrijediti tih dvanaest centi po danu. Don Guillermo je klimao glavom i smiješio se, uvijek držeći zapaljenu cigaretu u kutu usana: „Može, ali ako se bude žalio na posao, vraća mi dnevnicu od prethodna tri dana i neću nikad više da ga vidim ovdje.”

I seljani su to cijenili kod don Guillerma: bio je iskren i prije svega znao je kako se vodi posao, znao je s parama jer ih je, za razliku od njih, imao i nije se trudio da to sakrije. Ubrzo su skoro sva djeca iz sela radila za njega, sva osim sinova Estebana Cordera, koji su na njegovo inzistiranje odlazili da se školuju u grad.

„Vaša djeca rade za don Guillerma, moja će jednog dana biti don Guillermo”, govorio je ponosno pred umornim licima seljana koji su sada sami morali obavljati sve poslove, budući da su im djeca čitave dane provodila radeći za obitelj Vaquero.

Don Esteban Cordero bio je mudar, ali vrlo neprijatan čovjek. Često bi hodao kroz selo i dijelio

savjete koje mu nitko nije tražio: konj se ne potkiva tako, nego ovako, ne može se kopati tu jer je zemlja suha i puna kamenja, treba ići malo niže, ne smije se cigla redati tako, nego ovako, jer će se sve srušiti, ovo se mora rješavati na jesen, a ne u proljeće. Neki su ga slušali, neki su se pravili da nije tu, neki su se svađali: „Šta je, Cordero, završio si školu pa si najpametniji?”

Istina je da je u to vrijeme Esteban Cordero bio jedini čovjek u selu koji je završio školu; otac mu je bio trgovac, imao je svoju trgovinu u gradu i želio je da on jednog dana naslijedi posao, ali nakon očeve smrti ponudili su mu za prostor pet tisuća u kešu i ubrzo nakon toga radnja je srađena sa zemljom, a na njenom mjestu počela je gradnja hotela. Esteban Cordero je za tih pet tisuća kupio dvije parcele i na svakoj izgradio po kuću za oba sina. Često se šepurio pred drugima u selu i isticao kako će njegovi sinovi sa svojim obiteljima živjeti u svojim kućama, a ne kao njihovi, oni će samo jednog dana dovesti ženu u te skućene, malene kuće u kojima više neće biti prostora ni za krevet, pa će svi spavati na podu ili, još gore, u štali, rekao bi to škiljeći i podižući obrve, a zatim bi samo nastavio svojim putem.

„Budala se svačim hvali”, netko bi odbrusio i uslijedile bi svađe i dovikivanja koja su trajala danima.

Većina seljana je zbog toga izbjegavala Estebana Cordera, a sve što im je govorio otpisali bi kao bespotrebno mudrovanje čovjeka koji se smatrao boljim od svih njih, pa i onda kad je bio u pravu.

„Ako vaš don Guille nije u ovo upetljan, ubij me evo sad”, rekao je kad je don Guillermo Vaquero,

sav zadihan i mokar, istrčao iz šume ponavljajući: „Čovjek vuk... Ubio ju je Čovjek vuk”, i prstom upirao u beživotno tijelo djevojčice koja je ležala na stazi, tek nekoliko metara niže od ogromnih tragova nalik šapama. Svi su potrčali ka njezinom tijelu, žene su se krstile i pokrivala oči, muškarci su je ćuškali nogama da se uvjere u to da je mrtva, bila je puna ožiljaka i modrica, a na vratu su joj se vidno nazirali tragovi zuba, tako duboki da bi joj još jedan ugriz probio tanku i meku kožu.

Nisu joj znali ime, znali su samo da ju je otac doveo u tu kuću da pomaže Aniti Vaquero oko održavanja kuće i djece, znali su da je bila vrijedna i uredna, i to je sve. Sahranili su je tu u šumi kao upozorenje na Čovjeka vuka, na njegovu zlobu i krvoločnost, na njegovo postojanje u gustoj šumi koja je opkoljavala selo sa svih strana.

A onda je došao rat. Vaquerovi su nestali iz sela prije nego što se uopće znalo da je miris paljevine koji je dolazio izdaleka znak nadolazećeg rata. Iz grada su stizale vijesti: *s druge strane rijeke, pola stanovništva strpano je u vlakove, nitko se nije vratio kući. Pola ih leži zaklano u rakama. Kralj je napustio zemlju. Neprijateljska vojska brzo napreduje ka unutrašnjosti, kraljevska vojska ide prema granici na sjeveru. Na jugu osnivaju Pokret otpora, sve ih je više, ubrzo će doći i do nas, tko želi može se pridružiti, tko ne želi nek mu je sa srećom.*

Miris paljevine bio je sve bliži, životinje su uezvijereno trčale po selu tražeći skrovište, bježale su s jednog kraja na drugi i nitko ih nije mogao

zaustaviti. Seljani su danima zabrinuto spremali stvari. Ako ih odluče strpati u vlakove, bar će imati dovoljno hrane za put, tko zna kamo će ih odvesti, možda negdje daleko, na neko ljepše mjesto. Esteban Cordero je jednu od kuća prodao izvjesnom Romulu Marini, čovjeku koji je radio na izgradnji hotela što je sad stajao prazan na mjestu nekadašnje trgovine njegovog oca i od tog novca poslao je sinove na jug i platio im smještaj, tamo će Sergio i Lorgio Cordero završiti školu, ali samo jedan će se vratiti natrag u selo kad godinama kasnije država ponudi novac za obnovu i ponovnu izgradnju kuća oštećenih i srušenih u ratu.

Ubrzo nakon mirisa paljevine, uslijedio je i miris željeza, zrak je postajao nepodnošljivo gust i vreo, kao da su u njemu lebdjela tijela stradalih, leševi njihovih kuća, njihovih prošlosti i svega onog što je ukazivalo na to da su postojali na ovom svijetu.

Drugi seljani, zajedno sa Estebanom Corderom, ućlanili su se u Pokret otpora i napustili selo, a oni koji su ostali završili su kao i oni s druge strane rijeke, u rakama ili u vlakovima.

Obavezna evakuacija stanovništva, tako su to nazvali, tko god nije imao potvrdu o krštenju završio je u vlaku zajedno sa stotinama drugih. Nitko nije znao kamo ih vode, ali znali su da se sigurno neće vratiti kući. Esteban Cordero poginuo je u borbi, oni koji su preživjeli prepričavali su kako je, dok je krvario po suhoj travi, proklinjao čovjeka koji ga je pogodio u prsa i ponavljao kako bi ga lakše i brže ubio da mu je ciljao u glavu. Čak i u smrti bio je bolji od njih, bolji i od vlastitog ubojice.

Nakon završetka rata, selo je bilo pusto, tek nekoliko njih vratilo se u potrazi za ostacima svojih nekadašnjih života. Dočekala su ih mrtva tijela životinja pobacana po šumskoj stazi, u blizini onih tragova koji su još uvijek prkosno gledali ka krošnjama stabala u potrazi za znatiželjnim očima preživjelih.

„Čovjek vuk, a?”

„Ta prokleta zvijer.”

Kraljevina Pilango iščezla je zajedno sa kraljem, a nova vlast, predvođena osnivačima Pokreta otpora, ubrzo je uspostavila svoje zakone. „Ovo više nije zemlja robova, ovo više nije zemlja jakih i slabih, ovo je zemlja jednakih”, odjekivalo je gradovima poput jake grmljavine. No i u zemlji jednakih, neki su to bili više od drugih. Romulo Marina, zajedno sa ženom i troje djece, doselio se u kuću Estebana Cordera i odmah nakon toga učlanio u Komunističku partiju Pilanga. Postao je direktor jedne od tvornica u obližnjem gradiću nedugo nakon toga. Romulo Marina je često isticao kako je usprkos svojoj direktorskoj poziciji ipak veoma pošten i pravičan čovjek, *narodski čovjek*, tako je govorio kad god bi ga netko sumnjičavo pogledao dok je u kuću unosio novi namještaj, svježe proizveden u pilangaškoj tvornici namještaja ili kad god bi mu sinovi, Santi i Benjamin, iz grada dolazili u novim kolima. Radnici u tvornici, usprkos svemu, bili su zadovoljni Marinom, bio je tu, slušao je sve njihove primjedbe i prenosio ih na partijskim sastancima, prisustvovao je svim

okupljanjima sindikata te pomno pratio ono što su govorili, sve dok jedna radnica, Eiza Ramón, nije na jednom okupljanju ustala i drhtavim glasom rekla: „A što ćemo sa onima koji naskaču na žene kao pijetlovi? Neki ovdje su umislili da su pijetlovi.”

Romulo Marina nije ju ni pipnuo, mogao se zakleti, samo joj je jednom rekao da malo otkopča košulju kad se pojavila na vratima njegovog ureda kako bi se požalila na kolegu koji ju je neprestano štipao, pipao i hvatao za dupe, ali Romulo Marina nije ju ni pipnuo, ni štipnuo, ni hvatao, samo joj je rekao da otkopča košulju i možda ju je pitao da ga poljubi onim svojim velikim, debelim usnama, samo jednom, eto.

„Ako se ništa ne preduzme, osobno ću se žaliti KPP-u”, rekla je i napustila sastanak. Dvadeset dana kasnije, Eiza Ramón uhićena je na radnom mjestu zbog, kako su rekli, planiranja atentata na predsjednika. Svi su u tvornici znali što je pravi razlog Eizinog hapšenja, no nitko nije imao hrabrosti da bilo šta kaže, jer također su znali koliko je uzaludno vjerovati u neophodnost istine. Romulo Marina je ostao direktor tvornice narednih deset godina, svojevoljno je otišao u invalidsku mirovinu nakon što je, pomažući jednom od radnika da pokrene mašinu, ostao bez desne ruke.

Dok je vozio prema selu, sve vrijeme je gledao čas u nju, čas u usku i prašnjavu cestu. Bilo je tako nepodnošljivo vruće, ali unatoč tome i prašini koja je zapljuskivala šajbu, nešto svijetlo i umirujuće naziralo se u daljini. On i ona, konačno zajedno u svom

novom domu, u kući koja ih je čekala tamo, u tom selu ušuškanom između nekoliko hektara šume, tek nekoliko kilometara od škole u kojoj je dobio posao. Kuća je, bar su mu tako rekli, nekada davno, još prije rata, pripadala Guillermu Vaqueru, čovjeku koji je sa obitelji pobjegao u Španjolsku odmah pred početak rata i nikad se nije vratio. Velika kuća zjapila je prazna godinama, tek nedavno su je preuredili i dodijelili njemu i njegovoj zaručnici kako bi bili bliže poslu. Nekoliko znatijelnih seljana usporeno je krenulo ka kolima koja su se približavala selu, dok su drugi, nezainteresovani za nove susjede, nastavljali sa košenjem, paljenjem trave i korova, slaganjem dasaka i farbanjem ograde. Miris paljevine i laka ispunjavao je zrak koji se činio sve težim.

„Dobar dan, susjed”, rekao je čovjek bez ruke, s olovkom zadjenutom iza uha.

„Dobar dan”, odgovorio je mladić zalupivši vrata kola.

„Romulo Marina”, rekao je čovjek pruživši lijevu ruku.

„Alirio Ibarra”, odgovorio je mladić, a zatim zbunjeno ukrstio ruke kako bi se rukovao s njim.

„Kojim dobrom?” pitao je Romulo Marina.

„Dobio sam posao u Santa Ani, učitelj.”

„Učitelj? Pa lijepo. Dobro došli”, uzdahnuo je don Romulo.

„Kojim dobrom?” pitao je Alirio Ibarra i pokazao na njegovu ruku, to jest na ono što je od nje ostalo.

„Mašina mi ju je pojela”, rekao je i slegnuo ramenima.

„Dobar dan”, rekla je djevojka kovrčave crne kose izlazeći iz kola, „Elena Sánchez, drago mi je”, pružila mu je lijevu ruku.

„Romulo Marina, meni je još draže”, rekao je i namignuo.

Alirio Ibarra gledao je u Elenu zadivljen prirodnošću njezine geste. Zagrlio ju je još uvijek stojeći pred don Romulom Marinom, koji se neprijatno meškoltio u mjestu.

„Trebala li vam pomoć oko stvari? Imam jednu ali korisnu ruku”, nasmijao se.

„Ne treba, sami ćemo. Ali ako želite doći kasnije na kavu ili pivo, znate gdje smo”, rekao je Alirio.

Kuća je bila prostrana i svijetla, ali ispunjena nekim nemirom koji je gušio svjetlost u njoj.

„Treat će mi ljestve”, rekao je Alirio Ibarra pogleda usmjerenog ka polomljenoj prozorskoj dasci na drugom katu.

Dok je Elena vadila odjeću iz velikih vreća, Alirio je hodao selom u potrazi za ljestvama. Usput je upoznao Cholule, DeMarcove, Castillove, koji su mu poklonili vino, rakiju, nekoliko tegli meda i dvije flaše domaćeg mlijeka, kao i Zambranove, koji su ga uputili ka kući sa nedovršenom fasadom. Ispred je stajao mladić neuredne, svijetle kose, u zelenoj majici umrljanoj krečom.

„Dobar dan, Alirio Ibarra”, rekao je prišavši mu.

„Lorgio Cordero, drago mi je”, odgovorio je mladić zbunjeno mu pruživši ruku.

„Trebaju mi visoke ljestve, pa su me poslali ovdje.”

„Vi ste novi, a?”

„Da, da, danas smo doselili.”

„Vaquerova kuća?”

„Da.”

„Sa srećom”, rekao je mladić i nelagodno se nasmijao.

„Nešto je čudno u toj kući”, rekao je Alirio.

„Sve je čudno u toj kući. Čovjek vuk je navodno ubio neku žensku koja je tu radila.”

„Čovjek vuk?” pitao je Alirio namršteno.

„Aaa, još ti nisu ispričali. Velika je tvoja muka ako naiđeš na Čovjeka vuka”, rekao je Lorgio Cor-dero češkajući se po čelu.

„Tko je Čovjek vuk?”

„Ma, seoske priče”, slegnuo je ramenima, „našli su je tu dolje na stazi. Kraj tragova Čovjeka vuka. Objasnit će ti već netko to bolje. Ljestve su ti tamo iza”, pokazao je na malenu ostavu u dvorištu.

„Tu uz selo, uz mračni lug, pazi da te ne uhvati Čovjek vuk”, rekla im je Dayanara Marina, supruga Romula Marine kad su im tu večer došli u goste.

Saznali su sve o tom selu, o Čovjeku vuku i njegovoj zlobi, o Romulovom nekadašnjem poslu, obiteljskim vezama, životu na selu, o Guillermu Vaqueru i njegovoj supruzi Aniti, o šumi koja krije na tisuće neispričanih priča i odjednom to više nije bio njihov novi početak, bila je to težina sudbine njihovih prethodnika koja se zajedno s njihovim očekivanjima sručila na krov te kuće o kojoj do tog trenutka ništa nisu znali, a sad su već srastali sa njom u nekoj neizbježnoj i podmu-
kloj igri.